

JEOPOLİTİK VE ORTA DOĞU*

Barry RUBIN**

This article deals with some major issues concerning the geopolitics in the Middle East. Barry Rubin, the writer of the article, focuses upon the continuation of the hegemony, while taking into account the matter of sub-regional hegemony. Within this framework, Syria and the triangle of Gulf are discussed. Besides, the regional leadership and countries according to their weaknesses, and fundamental nation-state interests in the Middle East are stressed. According to the author, the region presents a series of unique characteristics, therefore should be studied within this understanding.

Orta Doğu, genelde dramatik gündelik olayları, renkli karakterleri ve tutkuyla bağlanılan ideolojilerinden dolayı ilginç özelliklere sahiptir. Arap-İsrail çatışması ya da radikal İslam gibi kendine özgü olduğu çok açık olgular bölgeyi ya diğer bölgelerle karşılaştırılmaz ya da yanlış yorumlamalara açık bir durumda bırakmaktadır. Orta Doğu politikalarının reelpolitik ve jeopolitik açısından özellikle gözden kaçan yönü, bölgedeki sistemlerdeki diğerlerinden farklı özelliklerinin normal olarak algılanması olmuştur. Bu faktörlerin (diğer olgularla birlikte) esaslı bir şekilde anlaşılması mevcut durumu daha iyi anlamamızı sağlayacak ve gelecek hakkında daha olası tahminler yürütülmesine imkân tanıyacaktır. Birçok Batılı uzman, gazeteci ve politikacı Orta Doğu politikalarının ideolojiler tarafından şekillendiği görüşündedir. İronik bir şekilde bu görüş, pan-Arap milliyetçiliğinin (ya da radikal İslamcı grupların) birleşme isteklerini ve politikalarını Filistin sorunu ve Araplar arasındaki (ya da Müslümanlar arasında) dayanışmaya dayandırma hedeflerini desteklemektedir. Dolayısıyla, ABD ve Avrupa politikasının bu grupların

.....
**Birçok Batılı uzman,
 gazeteci ve politikacı
 Orta Doğu politikalarının
 ideolojiler tarafından
 şekillendiği
 görüşündedir.**
 .....

* Bu makale ASAM Orta Doğu Araştırmaları Masası Asistanı Alper Şen tarafından çevrilmiştir.

** Barry Rubin, GLORIA (Global Research in International Affairs Center) Merkezi'nin başkanıdır. Aynı zamanda BESA Stratejik Çalışmalar Merkezi'nin Başkan Yardımcısı, *Turkish Studies* dergisinin de editörlerindedir.

Avrasya Dosyası, Jeopolitik Özel, Kış 2002, Cilt: 8, Sayı: 4, s. 40-50.

isteklerini yerine getirmesi gerekmektedir. Aksi takdirde, Arap devletleri Amerika karşıtı (Sovyet, radikal milliyetçi ya da İslamcı) kampa geçeceklerdir. Bu durumda Batı'nın görevi ise, Araplara onların amaçlarına karşı olmadığını göstermektir. Bu hedefe ulaşmak için, Batı'nın uygulayacağı imtiyazlar önemlidir, bu açıdan zaman kritik ve baskı da ters tepki yaratıcı olacaktır. Pratikte ise, bu genel olarak bölgedeki bir çok devleti yöneten diktatörleri yatıştırma stratejisi yaratmak anlamına gelmektedir.

Bu yaklaşımın, bölgenin politik söylemi içinde bir gerekçesi olsa da tarihte bu gerekçeleri açıklayacak çok az kanıt bulunmaktadır. Gerçekten de, hiç kimse durumun Arap milliyetçiliğinin geleceğin siyasi akımı olduğu ve Mısır Devlet Başkanı Cemal Abdel Nasır'ın kendisini Arapların lideri olarak gördüğü 1950'ler ve 1960'lardaki hedeflerden çok daha farklı olduğunu gören hayal kırıklığına uğramış radikal Arap milliyetçisi entelektüellerden daha iyi bilemez. Doğrusu, bir sis perdesi bu gerçeği gizlemeye ya da meşrulaştırmaya ne kadar çalışsa da bölgenin tarihi neredeyse tamamıyla (zamanla daha da artan) kendi çıkarlarını düşünen rejimler ve devletler tarafından çizilmiştir. Her devletin de birden çok lider tarafından devam ettirilen kendine özgü ittifakları ve davranışları bulunmaktadır. Yıllarca, Arap devletleri Filistin sorununa aktif bir katılımdan çekinmişlerdir. 1980'lerin başında Sovyetler Birliği çekiciliği olmayan bir süper güç idi ve ılımlı devletler ABD'nin korumasına daha eğilimliydi. Bununla birlikte, kanlı mücadeleler daha çok sadece İran'da ve coğrafi ve etnik açıdan Arap dünyasının marjinde kalan Sudan'da başarı kazanan devrimci İslamcı hareketler arasında yaşanmıştır.

Elbette ki, yabancılara şaşkıncı gelen bölge iktidarlarındaki sürekliliklere rağmen bir takım küresel ve bölgesel gelişmelerin Orta Doğu'yu son yıllarda ciddi bir şekilde değiştirirken bölgede yeni bir dönemi de açmıştır. Sovyetler Birliği'nin çökmesi ve ABD'nin tek süper güç olarak ortaya çıkması, Irak'ın Kuveyt'teki mağlubiyetinde ve Arap-İsrail barışındaki kırılma noktalarında görüldüğü gibi radikal güçleri büyük ölçüde zayıflatmıştır. Arap-İsrail anlaşmazlığının radikal Arap milliyetçiliğinde yarattığı cazibe büyük ölçüde azalmıştır. Serbest girişim ve ekonomik gelişme mücadelesi büyük bir öncelik kazanmıştır.

Bu gelişmeler, Orta Doğu'daki uluslararası ilişkileri anlamak için gereken kavramsal çerçevenin eksikliğini daha açık ortaya koymaktadır. Bölgenin siyasal gidişatının anlamlandırılması ya da tahmin edilmesi için jeopolitiğe ve reelpolitiğe dayalı bazı temel prensiplerin ortaya koyulması gerekmektedir.¹

¹ Bu sınırlı yer bu analizin bütün detaylarını ortaya koyacak kadar yeterli değildir. Bu görüşler çoğunlukla yazarın çalışmalarından çıkarılmıştır. Paved with Good Intentions; The Arab States and the Palestine

Hegemonyayı Sürdürmek

Bütün kıtalarda bölge üzerinde etkinliğini koymaya çalışan devletler, rejimler ya da ideolojiler oluşmuştur. Afrika'da ve Latin Amerika'da bu çabaların sömürge sonrası dönemde etkisi çok az olmuştur. ABD, belirgin bir hedef olarak ortaya koyduğu Kuzey Amerika'daki hakimiyetine mücadele ederek ulaşmıştır. Buna karşın, Asya ve Avrupa tarihindeki temel faktörler yüzyıllar boyunca hegemonyanın sürdürülmesi hedefi ile ilgili ortaya çıkmıştır. Farklı ideolojiler her devletin emperyalizmini maskelerken, yerel nedenler dolayısıyla patlak veren savaşlar aslında liderlik için uzun vadede yapılan mücadeleyi yansıtmaktadır. Öte yandan son elli yıldır Orta Doğu bölgesel hegemonyanın hem kamuoyunda hem de devletlerin amaçlarında, tavırlarında ve ilişkilerinde önemli bir rol oynadığı bir dünyanın parçasıdır. Bununla birlikte, tarihsel enter-nasyonal komünist hareketi anımsatırcasına şekillenen pan-Arap milliyetçi ve devrimci İslamcı manşetler devlet iktidarını ele geçirmek ve bölge ile birleşmek için mücadele eder görünümünde olsa da, çoğunlukla emperyalist fikirli devletlerin sponsorluğunda kalmışlardır.

1950'lerin ortasından 1960'ların başına kadar bölgesel iktidarı ve alt bölge iktidarını hedef alan Arap adayların ve onların küçük komşularının mücadelesi kimi zaman on binlerce insanın ölümüne ve yüksek miktarda kaynağın harcanmasına ekonomik gelişmenin gerilemesine ve hayat standardının düşmesine mâl olmuştur. Demokratik gelişim duraklamıştır ve Arap entelektüel hayatı bu saplantılarla kösteklenmiştir. Arap dayanışmasının odağı ve mirasçısı olması beklenen Filistin sorunu bu rekabetin sonucu olarak Filistinlilerin acı çekmesine ve bir çözümün engellenmesine neden olmuştur. Sonuç olarak, Batı bölgeden çıkartılmamış, İsrail de yok edilmemiştir. Hegemonya adayları çoğunlukla Mısır, Suriye ve Irak'tır. Bu ülkelerin hedefledikleri bu rol için (görece sahip oldukları geniş toprakları yüksek nüfusları ve gelişim düzeyleri ile birlikte) antik dönemde de aynı tutku uğruna bölgede imparatorluklar doğal kaynakların (Nil Vadisi- Mısır ve Verimli Hilal-Suriye ve Irak) verimli olduğu bu alanlarda kurulmuştur.

Sonraki dönemlerde, bu devletler bölgeyi farklı Arap rejimleri altında yüzyıllar boyunca birleştiren sultanlık tarafından yönetilmişlerdir ve daha sonraki yüzyıllarda da Türk liderlerinin yönetimi altında birlikte birimler olarak kalmışlardır. Ancak, bu devletler Almanya'nın ve İtalya'nın 1871'de milliyetçiğin himayesinde birleşmesine gönderme yapmaktadır. Prusya ve Piedmont daha geniş devletlerin oluşumunu

Alt Bölge Hegemonyası

Orta Doğu'yu, Arap Dünyası'nı ya da İslam Dünyası'nı egemenliği altına almak objektif (ancak buna sübjektif diyenler de olacaktır) bir bakış açısıyla tek bir devletin kapasitesinin ötesinde olması nedeni ile bölgenin bir bölümünü kontrol edebilmek daha pratik ve yakın bir hedef olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durum, Suriye'nin etki alanı iddiasını içeren 'Büyük Suriye' ve Basra Körfezi üzerindeki hegemonya mücadelesini içermektedir.

Büyük Suriye

Yukarda da belirtildiği gibi, Verimli Hilal coğrafi bir bölgedir. Buna ek olarak, Suriye'nin sınırları keyfi belirlenmiş ve etnik gruplar arası tartışmalara açık olacak bir şekilde belirlenmiştir. Suriye'nin jeopolitik ve tarihsel rasyonalite eksikliği Suriye'de görece güçlü pan-Arabist ve statüko karşıtı eğilimin temel gerekçelerinden biridir. Eğer Suriye'nin kaderinde olsaydı bir imparatorluğun merkezi olabilirdi. Bu tür faktörler Suriye'nin 1930 sonrası politik hayatını birbirinden çok farklı rejimler altında belirlemiştir. Suriye bir yandan Baasçı Irak'a karşı emeller beslerken, bir yandan da kendisinden daha zayıf ya da meşruiyetini kabul etmeyen devletleri (Lübnan, İsrail, Ürdün ve Filistinlileri) etki alanı içerisine almaya çalışmıştır. Gerçekten de, Suriye Lübnan'ı, İsrail'i

ve Filistin'i devlet olarak kabul etmemiştir. 1948 ve 1998 yılları arasında Suriye bu devletlere zarar vermeye ve ele geçirmeye çalışmıştır. Suriye böylece Lübnan'ı himayesi altına almıştır ve ulusal topraklarının önemli bir kısmını işgal etmiştir. ABD'nin ve İsrail'in karşı tehditleri olmasaydı, 1970'de Ürdün'ü de işgal edebilirdi. Suriye bazı durumlarda Filistin Kurtuluş Örgütü'nü kontrol altına almak ve er geç bu örgütü Lübnan'dan atmak için kendi Filistinli gruplarını oluşturdu. Bugün Suriye ve Lübnan'daki Filistinli mülteciler önemli ölçüde Suriye kontrolü altındadır. Başkan Hafız Esad ve diğer Suriyeli liderler Filistin'in kendi kaderini tayin hakkına karşı çıkarken, Filistin'i 'Güney Suriye' olarak tanımlamaktaydılar. İsrail'e karşı yapılan savaşlar ve duyulan düşmanlık da, Suriye'nin ulusal çıkarları çerçevesinde düşünülmelidir. Gerçekten de, Arap-İsrail anlaşmazlığı olmasa da Suriye-İsrail düşmanlığı kaçınılmaz görünmektedir. İsrail'i görece normal bir bölgesel aktör olarak ortaya çıkmasını sağlayacak geniş ölçekli bir Orta Doğu barışı Suriye'nin Ulusal çıkarları için yıkıcı

.....
 : İsrail'e karşı yapılan
 : savaşlar ve duyulan
 : düşmanlık da,
 : Suriye'nin ulusal çıkarları
 : çerçevesinde
 : düşünülmelidir.
 : .....

olacaktır. İşte bu faktör Şam'ın barışı reddetmesinin nedenini ortaya koymaktadır.

Örneğin, İsrail, Ürdün, Lübnan ve Filistinlileri etki altına alma konusunda Suriye ile çekişebilir. İsrail'in müttefiki ABD, Suriye'nin hedeflerini engelleyecek daha güçlü bir aktör olarak ortaya çıkabilir. Mısır, ABD ve potansiyel olarak Suudi Arabistan'ın himayesinde bir Filistin Devleti'nin kurulması Suriye'nin Filistin kartını oynama ve Filistin halkını kontrol etme umudunu yok edecektir. Statüko Suriye için iyi bir şey olmadığı gibi, bölgesel istikrarda artış daha kötü bir gelişme olacaktır. Radikal duruşu ve Arap-İsrail anlaşmazlığı olmadığı takdirde Suriye'nin Arap liderliği adaylığı için marjinal duruş avantajı kalmayacaktır. Aksi takdirde ya Mısır ya da Irak'ın peşinden gidecek üçüncü sınıf bir güç olacak belki de kendi iç sorunlarının çıkmazına düşecektir. Dolayısıyla Suriye'nin genel politikası kendi jeopolitik durumu ile bağlantılıdır.

Basra Körfezi Üçgeni

Basra Körfezi bölgesi petrol üretiminin yüzde 40'ına rezervlerin yüzde 60'ına ve yüksek miktarda doğal gaz kaynağına sahiptir. Stratejik terimlerle bu bölge bir üçgendir. Nüfusu yüksek iki güçlü devlet (İran ve Irak) bölgede antik dönemlerden beri, bu bölgedeki imparatorlukların yaptığı gibi hegemonya için çekişmektedir. Bu üçgenin üçüncü ayağı, Körfezdeki Arap monarşileri çok daha zayıf konumdadır. Zenginliklerine rağmen, daha az nüfusları ve daha düşük seviyedeki gelişmişlik düzeyleri bu devletleri Tahran ve Bağdat'ın egemenliği altında bırakmaktadır. Bağımsızlıklarını yitirmemek için, Körfezdeki Arap monarşileri üç temel strateji geliştirmişlerdir: ödün verme (sözlü destek ya da maddi yardımlar aracılığı ile), daha tehditkar olan devlete karşı İran'la ya da Irak'la ittifak yapmak ya da yabancı bir koruyucu aramaktır. Yoğun silah alımlarına ve bir savunma ittifakı olarak Körfez İşbirliği Konseyi'nin oluşturulmasına rağmen, bu monarşiler kendilerini asla savunamadılar. Dolayısıyla, bu devletler kendi sallantılı egemenliklerini zorlaştıracak her gelişmeyi savmak için çok ihtiyatlı davranmaktadırlar. Örneğin, 1958'de Irak'taki, 1979'da İran'daki devrimler arasında Körfez Arap Devletleri pan-Arabist milliyetçi akımı desteklerken ve Irak'a para yardımı yaparken, kendilerini savunması için İran Şahı'na bağlı kalmışlardır. 1979'dan 1990'a kadar, kendilerini radikal İslamcı İran'dan korumak için Irak'ı kullanmışlardır.

Körfezin geniş ölçekteki Arap ve Sünni Müslüman oluşumuna yabancı olan Farsi ve Şii Müslüman İran'ın alt bölgedeki rolü için bir rasyonalite bulması için bazı tercihleri vardır. Bu tercih, Şah döneminde

radikal rejimlere karşı ılımlı rejimlerin dayanışması olmuştur. İslamcı rejimle birlikte devrimci Müslüman birliği oluşturma biçimine dönüşse de, bu hareket Arap Devletlerindeki Şii azınlığa karşı özel bir ilgi içermiştir. Bu rejimin Arap monarşileri yıkma hedefi, bu monarşilerin 1980'lerde Irak ve ABD'ye yakınlaşmasına neden olmuştur.

Ardından 1990'da Irak Kuveyt'i işgal etmiştir ve bu oyun çok tehlikeli bir noktaya gelmiştir. İran-İrak savaşı sırasında Bağdat'a verilen yoğun destek ve milyarlarca dolarlık yardımla şekillenen yoğun tavizler dahi Saddam Hüseyin'i şiddet uygulamaktan vazgeçirmemiştir. Saddam Arap milliyetçiliğinden bahsetmekteydi ancak asıl ideolojisi Irak emperyalizmiydi. Saddam'ın Körfez'deki hegemonyasını İran'ı yenerek ulaşmak amacıyla giriştiği maliyeti yüksek savaş için Kuveyt'in petrol

.....
Körfezdeki Arap monarşilerinin ABD korumasına duydukları istek artmıştır ve Saddam'ın işgali daha açık hâle gelmiştir.
 .....
 parasına ihtiyacı vardır. Ayrıca halen ülkenin Sünni Şii ve Kürt gruplarını birleştirmek için Irak milliyetçiliğini kurmakta ve savaş ganimeti aramaktaydı. Bu kriz pan-Arabizm'in geçerliliği için gerçek bir test olmuştur ve pan-Arabizm kusurlu bulunmuştur. Bazı ülkelerdeki kamuoyu bu konuda hararetli tartışmalar

yürütürken, az sayıda hükümet yok edilme olasılığından memnun görünmekte ve Arap Körfezi örneğinde de görüldüğü gibi, bölge sakinleri yağmalanmış olmaktan pek hoşlanmamışlardır. Arap Birliği, İslam Kardeşliği ya da Filistin sorununun aciliyeti üzerine yapılan hiçbir tartışma Suudi Arabistan ve Kuveyt'in çıkarlarının İran ve Irak'ınkilerle önemli ölçüde çeliştiği olgusunu maskeleyememiştir.

Körfezdeki Arap monarşilerinin ABD korumasına duydukları istek artmıştır ve Saddam'ın işgali daha açık hâle gelmiştir. Öte yandan bu istek, uzun vadede şu amacı gütmekteydi: ABD'nin askeri ekipmanlarını satın almak, ABD'nin deniz kuvvetlerinin tankerlere eşlik etmesini ve İran saldırısından korumasını istemek. Söz konusu olan bu ülkelerin varlıklarını devam ettirmeleri olduğu için ABD-İsrail ilişkileri bu işbirliğine engel değildir. Etkileyici protestoların aksine bu ülkeler 1980'lerde ABD'nin İran'a daha sert davranmasını isterken, 1990'larda Irak'a karşı daha etkili davranmasını istemekteydiler. Dolayısıyla ABD politikası, ölü doğan (Mısır ve Suriye ordusunun Körfez Arap ülkelerini koruması konusunda anlaşmaları) 1991 Şam Deklarasyonu'nu destekleyince Arap Kardeşlerini tercih ettikleri mitini kabul ettiler. Ancak Suudiler ve Kuveytliler Kahire'nin ve Şam'ın arzularına güvenmemişler ve paranın satın aldığı en iyi korumayı istememişlerdir.

.....
: **Mısır'ın jeopolitik**
: **konumu Mısır'ı Arap**
: **Dünyası'nın mantıklı**
: **lideri yapmaktadır.**
: .....

Bugün, Körfezdeki Arap Devletleri bu eski düzeni devam ettirmekte ancak şimdi de kendisini daha ılımlı ve Saddam'ın devam eden tehdidine karşı bir kalkan olarak gösteren İran'a geri dönmektedir. Şaşırtıcı bir şekilde

İsrail'in bu gelişmelere etkisi az olmuştur. İran ile ilişkilerini tekrar kurmaya en meyilli Körfez Ülkeleri (Umman, Katar, ve Birleşik Arap Emirlikleri) aynı zamanda İran'ı caydırmak ve Suudi kontrolünden uzaklaşmak için İsrail ile bağlantılarını açık tutmaktadırlar. İdeolojik hevesler yerine reelpolitik Körfez politikasının temeli olmuştur. Kayda değer ancak genelde pek fark edilmeyen bir olgu da, Suudi Arabistan dışında bütün Körfez Arap Devletleri'nin Irak'a düzenlenecek bir Amerikan saldırısını desteklemeleri ve aktif bir şekilde yardım etmeleridir.

Bölge Liderliği

Mısır'ın jeopolitik konumu Mısır'ı Arap Dünyası'nın mantıklı lideri yapmaktadır. Ancak Nasır'ın bu rolü oynama konusunda sarf ettiği yoğun çaba kendi ülkesi için bir felaket olmuştur.³ Mısır'ın çıkarları söz konusu olduğunda Başkan Enver Sedat ise Arap Kardeşlerine sormadan ve protestoları önemsemeyen İsrail ile barışa gitmiştir. Arapların protestosu bittiğinde, Mısır 1980'lerin ortalarında yeni bir strateji ile geri dönmüştür. Mısır'ın önceliği ılımlı duruşu korumak devrimci işgal ya da askeri tehdit yerine fikir birliği oluşturmak olmuştur. Kahire, Filistinlilerin ve Arap-İsrail barış sürecinin hamisi olurken bir yandan da ABD ve ayrıca İsrail ile Arap Dünyası arasında arabuluculuk yaparak bölgeyi kendi çıkarları çerçevesinde dengelemek için daha iyi yollar bulmuştur. Suriye ve Suudi Arabistan'la işbirliğini dikkatli bir şekilde oluşturmuştur. Irak Arap Dünyası'nın düzenini bozduğunda Mısır, diğer devletlerin çoğunluğunu Bağdat'a karşı ve ABD'nin koalisyonu yanında olmak kaydıyla harekete geçirmiştir. Bu gelişmeler, Mısır'ı daima tatmin etmemiş olsa da bu temel yaklaşım başarıyla uygulanmıştır.

Mısır'ın stratejisi Suriye, Irak ve Suudi Arabistan'ın bölgedeki rollerinde olduğu gibi daha çok jeopolitik ve tarihi faktörler tarafından belirlenmiştir. Coğrafi tutarlılığı ve görece homojen yapısı, yüksek nüfusu ve bağımsız bir varlık olarak sahip olduğu uzun tarihi kendisine

³ Nasır'ın pan-Arap Birliği'ni Mısır'ın çıkarları yönünde kullandığı için görüldüğünden çok daha kinik bir karaktere sahip olduğunu bilmekteyiz. Ancak bu gerçek de makalenin argümanını desteklemektedir.

.....
 : **Genellikle, Saddam'ın**
 : **tutkularının sürüklediği**
 : **Irak kendisini Arap**
 : **liderliği için en önemli ve**
 : **aktif aday olarak**
 : **görmektedir.**
 : .....

hareket özgürlüğü ve diğer herhangi bir Arap ülkesinin ötesinde bir etkinlik sağlamaktadır. Mısır'ın liderliğinin yarattığı bu güçlü anlama rağmen, Kahire, kendi konumunu tehdit ettiğini (çoğunlukla yanlışlıkla) düşündüğü diğer güçlerle işbirliğine isteksiz davranmıştır. Barış sağlandığı

takdirde İsrail'in Arap Dünyasında oransız bir nüfuzunun olacağı yönündeki abartılı korkusu kadar ABD'nin etkinliğine duyduğu kıskançlık, Mısır'ın ABD'nin 'terörizme karşı savaşına' destek vermeyi reddetmesine ya da Irak'a düzenlenecek bir askeri müdahaleye karşı çıkmasına neden olmaktadır. Genellikle, Saddam'ın tutkularının sürüklediği Irak kendisini Arap liderliği için en önemli ve aktif aday olarak görmektedir. Bu hedef, her ne kadar Bağdat için bir propaganda malzemesi olsa da, İran-İrak savaşı sırasında önemli rol oynamıştır. 1988'te savaş biter bitmez Saddam Arap liderliği teşebbüsünde bulunmuş ve bu bağlamda 1990'da Kuveyt'i işgal etmiştir. Arap Dünyası ise onu reddetmiş ve Kuveyt'i desteklemiştir. Saddam için bir halk desteği söz konusu olsa da bunun boyutlarını çok abartmamak gerekmektedir. Bu çabayı yeniden göstermek her ne kadar (ülkeye bir ABD müdahalesi olsun ya da olmasın) Saddam'ın koşulları bugün fazlasıyla kötü olsa da, Irak'ın temel amacı konumundadır. Yine de, eğer Irak'a ambargo uygulanmasaydı ve Irak nükleer silah ve diğer Kitle İmha Silahlarına sahip olmayı başarabilseydi, durum hızla ve dramatik bir şekilde değişirdi.

Güçlü Devletler ve Zayıf Devletler

Liderler iktidarda kalmak ülkeler de varoluşlarını devam ettirmek isterler. Rejimler intihar bombacıları kiralayabilirler ancak kendileri intihar etmezler. Kuveyt ve Suudi Arabistan'ın Irak usulü Arap milliyetçiliğinin kurbanı olmayı reddettikleri gibi diğer küçük ve zayıf devletler güçlü komşularının tutkuları karşısında manevra yapmak zorundadırlar.

Ürdün, coğrafi açıdan ve nüfus açısından küçük, Irak, Suriye ve İsrail arasında sıkışmış ve coğrafi konumunun kaderi (1948 demografisinden sonra da) gereği Filistin sorununa bağlanmıştır. Nasır'ın Mısır'ı krallığı dış müdahale ile kaldırmak istemiştir ve Suudi Arabistan'ın halen devam eden düşmanlığı Ürdün'e para yardımını engellemektedir. Böylece Kral Hüseyin'in güç denklemini eşitleme becerisi uzun süren saltanatının ve belki de Ürdün'ün varolmaya devam etmesinin nedeni olmuştur. Ürdün'ün halen İsrail ile devam ettirdiği işbirliği hem Irak hem

.....
• **Analizciler, gazeteciler,**
• **politikacılar ve bilim**
• **adamlarının ülkeleri**
• **anlamak için ülke**
• **liderlerinin kamuoyu**
• **önündeki açıklamalarında**
• **çizdikleri basit çerçeveyi**
• **kabul etmek yerine,**
• **ülkelerin ulusal ve rejim**
• **çıkarlarını kavramaları**
• **gerekmektedir.**
•

ortaya koyan kendine özgü koşullar
tedir.

Analizciler, gazeteciler, poli-
tikacılar ve bilim adamlarının
ülkeleri anlamak için ülke lider-
lerinin kamuoyu önündeki açıkla-
malarında çizdikleri basit
çerçeveyi kabul etmek yerine,
ülkelerin ulusal ve rejim çıkar-
larını kavramaları gerekmektedir.
Orta Doğu'nun kendine özgü
özellikleri önemli ve şaşırtıcı
olmakla birlikte bölgede politika
İsrail'i yok etme fanatizmi, batıya
saldırmak ve Arap ya da İslâm
birliğini oluşturmak çerçevesinde
şekillenmemiştir. Sorunu, olguları
çerçevesinde anlamak gerekme-
tedir.